

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 17. avgusta 1881.

Obseg: Razpis dveh kmetijskih državnih štipendij. — Vrtnarji, mesec julij in avgust izberite si za snaženje sadnega drevja! — Poziv vinogradnikom dolenjskim! — Kakošni so pripomočki za ohranjenje sadnih in gozdnih dreves in kdo naj v prvi vrsti učitelja v tem predmetu podpira? — Pravila Vipavskega sadjerejskega društva. (Konec.) — Gospodarske novice. — Letošnja šolska letina. — Prestave najlepših himen sv. cerkve. — Sedanji desetaki — reprezentanti denarnega dvalizma. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Razpis dveh kmetijskih državnih štipendij.**

Slavno c. kr. ministerstvo kmetijstva je z dopisom od 10. junija t. l. števil. 6392 za dva kranjska deželana dve državni štipendiji, vsako po 300 gold. na leto, za prihodnja 3 šolska leta, namreč 1881/2., 1882/3 in leto 1883/4, za obiskovanje kmetijske šole dovolilo; c. kr. družba kmetijska kranjska je pa z dovoljenjem slavnega c. kr. ministerstva kmetijstva za višjo kmetijsko šolo določila šolo v Dečín-Liebwerdu na Českem, za srednjo kmetijsko šolo pa šolo „Francisco-Josipinum“ v Mödlingu blizo Dunaja.

Za ti štipendiji smejo prositi na Kranjskem rojeni mladeniči. Prošnje se morajo glasiti na ime slavnega c. kr. kmetijskega ministerstva na Dunaji in zadnji čas do 10. septembra t. l. podpisanemu odboru družbe kmetijske izročiti, prošnjam pa priložiti sledeče doklade:

1. Krstni list: prošniki štipendije za šolo Dečín-Liebwerdsko morajo biti vsaj 17, za šolo Mödlinško pa vsaj 16 let stari.

2. Šolska spričevala: prošniki štipendije za šolo Dečín-Liebwerdsko morajo dokazati, da so 6 razredov gimnazije ali realke, prošniki štipendije za Mödlinško šolo pa 4 razrede takih šol z dobrim vspehom dovršili.

Poleg tega morajo dokazati znanje nemškega in slovenskega jezika.

3. Pismo starišev ali varuhov, da privolijo vstop prošnika v kmetijsko šolo.

V posebno priporočilo bode prošnikom to, če morejo izkazati, da so si na kakem večem kmetijskem posestvu nekoliko kmetijskih vednosti pridobili.

Štipendisti niso oproščeni šolnine, ki se na eni ali drugi gori imenovanih šol odrajtovati mora.

Centralni odbor c. k. družbe kmetijske kranjske
v Ljubljani 15. avgusta 1881.

Vrtnarji, mesec julij in avgust**izberite si za snaženje sadnega drevja!**

Starodavna je navada, da vrtnarji snažijo in trebijo sadna drevesa spomladi, češ, da spomladi se pripravljajo drevje k novi rasti, in da takrat, ko se mladí, je treba mu vzeti vse, kar dela drevo nečedno.

Slavni sadjerejec Lukas, katerega ves svet visoko ceni, pa nam zdaj po mnogoletnih lastnih izkušnjah in izkušnjah družih vrtnarjev živo priporoča, naj opustimo staro navado in si izvolimo za snaženje sadnih dreves poletje in sicer najbolje mesec julij in avgust (mali in veliki srpan).

Gosp. Lukas v obširnem in temeljitem poročilu dokazuje, da trebljenje in porezovanje drevesom spomladi, ko se drevo na novo življenje pripravljajo in za novo oživljenje muzga po drevesu pretaka, mnogokrat škoduje tako, da se jim prizadenejo neozdravljive bolezni. Spomladi — pravi — je muzga (drevesni sok) najbolj sladkorna, zato lahko vreti začne; če pa se mu po obrezovanju odpre tu in tam tok na vzunaj, pride potem z zrakom v dotiko in se skisa; če je pa vreme tisti čas vlažno (deževno) in toplo, se na ranah drevesa naredijo prašnate glive, tako imenovani prašnati snet, ki posebno na jablanah snet pa tudi raka povzroči, kajti take glive zabranjujejo zdravi razvoj robov na drevesnih ranah.

Ta zelo nevarna bolezen pa se ubrani, če se drevje le poleti trebi. Razun tega, da se bolne veje poleti lože spoznajo, tudi takrat muzga iz ran ne teče, ne vre tako lahko in se rane najbolje zacelijo.

Tudi v „Vrtnarji“ Pirčevem nahajamo uže sledečo opazko: Drevesa naj se obrezujejo prav zgodaj spomladi, kakor hitro mraz neha, meseca svečana; če se pozno spomladi obrezujejo, bo muzga iz rane tekla in drevesu nevarno bolezen prinesla. Obrezovati pa se sme tudi tisti čas po kresu, kedar drevesna rast preneha.

Zapomnite si tedaj sadjerejci gosp. Lukasov pouk, potrjen tudi po našem prvem umnem sadjerejcu Pircu.

Poziv vinogradnikom dolenjskim!

Najhujši sovražnik vinoreje, trtna uš, razširja se v vinogradu deželah evropskih, nesrečo grozeč, povsod s pokončevanjem najlepših vinogradov. Ker se je trtna uš uže prikazala na Hrvaškem in južnem Štajaskem, kdo nam je porok, da nas ta škodljivec s svojimi lete-

čimi naseljenci uže ni napal, ali v kratkem ne napade. Ta na izreko strokovnjakov oprta razmišljanja so dala kmetijski podružnici v Novomestu povód, da je za ubranitev trtne uši in opazovanje trtnih bolezní sploh ustanovila poseben odsek. Ta odsek si ne pripisuje nobene službene oblasti, temveč je prevzel le častno dolžnost, da čuje nad zdravstvenim stanjem naših vinogradov in tako odvrne neznano nesrečo od naših goríc. Dokler se tudi v Krškem in Metliškem okraju, ki sta nevarnosti najbolj izpostavljena, enaki odseki ne ustanovijo, za kojih ustanovitev je temu odseku zeló mar, opazoval bo on tudi ta dva okraja, da varujoč izpostavljeni sosedni okraj ovaruje svojega lastnega — gledal bo z največjo energijo na to, da se bodo postave v obrambo zoper raznašanje filoksera povsod in od vsacega prav na tanko spolnovale. Odsek bo ljudstvo na kmetih s popotnim podučevanjem in prikazovanjem mikroskopskih preparatov in poškodovanih koreník s škodljivko filoksero seznanjal, ter si prizadeval, da se bodo v vinskih gorícah povsod odseki za opazovanje vinogradov ustanovili. Odsek bo tudi takošne trte, ki so v stanu trtni uši upirati se, polagoma razširil in razglasil nauk, kako ž njimi navnati; storil je uže potrebne korake za pridobitev takošnih trt, tako da, če tudi nas Bog v naši domovini obiše z ono uimo, vendar nam ne bo treba vinoreje popustiti.

Odsek stavi svoje upanje na ljudsko šolo in smatra za eno svojih pglavitnih nalog, da pridobi šolsko mladino s primernim podučevanjem, razdelitvijo pristojnih knjig in preparatov škodljivke kakor tudi poškodovanih koreník s podukom o razmnožbi uporljivih trt, da bo natanko opazovala zdravstveno stanje naših vinogradov. Marljivega sodelovanja gospodov učiteljev misli odsek, da si smé svest biti.

Mi ne smemo čakati, da država naše vinograde ovaruje; kajti, kedar ta na vrsto pride, je sovražnik uže v deželi in nevarnost uže prevelika, — mi moramo sami svoja posestva varovati! Zato vam kličemo besede umrlega dvornega svetovalca dr. Viljema viteza Hamma, kakor jih je spregovoril pri drugem avstrijskem vinskem shodu o trtni uši: „Previdni kmetovalec ne drži pri pretéčih nevarnostih križem rok in ne čaka, kar Bog dá ali vlada stori; on se sam brani, pomnijoč prislovice: „Pomagaj si sam, in Bog ti pomaga“.

V Novomestu 5. avgusta 1881.

Odsek za ubranitev trtne uši.

Predsednik: Anton Ogolin.

Društvenika:

Anton Derganc,	Franc Kastelic,
c. k. gimn. prof. in okr. šolski	trgovec.
nadzornik.	

Kakošni so pripomočki za ohranjenje sadnih in gozdnih dreves

in kdo naj v prvi vrsti učitelja v tem predmetu podpira?

(Konec)

Da ohranimo gozdna drevesa, to je, gozde sploh, treba je:

1. Da se listje, odpadlo brstje, mah in pa druga drobnjava, ki gozd gnojí, ne grabi ali ne pobira.

Listje in brstje nareja gozdu potrebni humus. Humus pa ima lastnost, vlago iz zraka piti in zemljo gnojiti. Z odstranjenim listjem odstranimo gozdu gnoj, ter ga izpostavljamó hudi suši.

Mah brani, da hudi nalivi zemlje ne odnesó v nižave, kajti s pomočjo mahú piti more zemlja vodo tam,

kjer pade na zemljo. In ravno to je tudi vzrok, da je v pogozdenih krajih mnogo studencev, katerih v nepogozdenih pomanjkuje.

2. Nepotrebno in pregosto drevje naj se iz gozda odpravlja. Plevel škoduje povsod.

3. Gozdni tiči, sosebno plezalci, največi varuhi gozdov, naj se ne preganjajo. Oni sicer naredé duplo v drevo, toda vedeti je, da votlina, ki suši potem trhljivo votlo drevo, drevesu ni na kvar, veliko bolj mu je v korist, kajti vsled osušenja trhljivega drevesa zabrani se daljno gnjijenje. In če bi vsi lesni črvi, ki jih tiči plezalci v enem letu vgonobijo, ostali, smelo bi se reči, da bi bili sedaj brez vsega drevja ne samo gozdnega, marveč tudi sadnega.

4. Pastirji, ki pri gozdnih drevesih kurijo, si dežnike iz smrekovih vrhov narejajo, smolo zažigajo, ter sploh drevje kvarijo, naj se po zgoraj navedenem činu kaznujejo.

6. Učenci naj se učijo spoznavati važnost, imenitnost in korist gozdov.

Dobro naj se jim razlagajo škode in nesreče, ki so nastale v onih krajih, kjer so gozde pokončali (Kras, Sicilija, Francosko).

7. Vsaka šola naj ima kos zemlje, na kateri naj bi se gozdna drevesa odgojevala. Otrok bi dobil uže veselje v mladosti do gozdnega drevja, varoval in odgojeval bi ga sigurno potem tudi kot odraščén mož. Hodil ne bi potem samo sè sekíro v gozd, ampak nesel bi tudi matiko, mlado drevesce, in vsadil ga v obližju, kjer je starega posekal.

Kdo naj pa učitelja tudi v tem podpira, mislim, da so glavni in edini faktor le novci.

Občina, boljše krajni šolski svet, naj odmeri vsako leto nekoliko denarja v namen odgojevanja dreves. Učitelj ima samo učiti in odkazovati. Da bi pa sam trošil svoje novce, mu gotovo pri sedanji plači ni mogoče.

Učitelj naj si vsako leto vse stroške, ki jih je imel z odgojevanjem dreves, zapisuje, pri seji krajnemu šolskemu svetu dokaže, in on naj mu vse stroške poplača.

Po vseh teh potih se bode po pouku in po dobrih zgledih sadjereji in reji hostnih dreves močno pomaglo, poučeni otroci bodo sčasoma postali umni in pridni sadje- in gozdorejci, in vresničil se bode pregovor, ki veli:

„Na vsaki prostorček zasadi drevo

In pridno ga gleštaj, ki splačal se t' bo!“

Vkoreninila se bode potem sadje- in gozdoreja povsod, in videli bode mo na vsacem kraji, kjer je zemlja za to in kjer sadje obeta dobiček, lepe pridelke, ki bodo pričali, da naši kmetovalci vedno bolj spoznavajo in čislajo sadje- in gozdorejo, in tako koristijo sebi ter zaljšajo in boljšajo domovino.

Prečna 19. julija 1881.

Jernej Pirnat, učitelj.

Pravila Vipavskega sadjerejskega društva.

(Konec.)

III. Občni zbori društveni.

§. 13. Vse zadeve, katere delokrogu oskrbovalnega odbora strogo ne pripadajo, rešijo se v občnih zborih društvenih. K občnim zborom, katerih mora vsako leto vsaj eden biti, to je, prve dni meseca decembra, povabi vse ude društveni predstojnik. Vabilo dohaja domačim udom na povabilni pôli, zunanjim pa po dopisnicah. Vsem povabilom mora biti dodan „dnevni red“ dotičnega zborovanja.